

Investigating the Relationship between Burnout Education with Self-Efficacy and Academic Motivation of Students

Sharififard F¹, Haji Mohammad Hoseini M^{2*}, Farsi M³, Mehdipour A⁴, Tahmasebi F⁵, Heidarpour A⁶

1. Nursing Department, School of Nursing and Midwifery, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

2. Emergency Department, School of Paramedical, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

3. Research Committee Student, School of Paramedical, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

4. Pediatric dentistry Department, Qom dental school, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran & Cellular and Molecular Research Center, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

5. Research Committee Student, School of Paramedical, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

6. Laboratory Science Department, School of Paramedical, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

Article Info

Article Type:

Research Article

Article History:

Received: 2022/11/20

Accepted: 2023/05/28

Key words:

Academic Burnout
Academic Self-Efficacy
Academic Motivation
Student

*Corresponding author:

Haji Mohammad Hoseini M,
Emergency Department, School
of Paramedical, Qom University
of Medical Sciences, Qom,
mahsa.nmsprg@gmail.com

©2023 Guilan University of
Medical Sciences

ABSTRACT

Introduction: Higher education is one of the most important subcategories of the educational system. Its most important goal is to provide a context for the growth and training of healthy, efficient and responsible people to play a role in personal and social life. The present study has been done to determine the relationship between burnout education with self efficacy and academic motivation of Dental students of Qom University of Medical Sciences.

Methods: This descriptive cross sectional study was conducted among dental students of Qom University of Medical Sciences in 2019. The study samples were 132 students who were selected by census method. The data collection tools included demographic information questionnaire, academic burnout, academic motivation scale and self-efficacy questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics (prevalence, percentage, mean) and single and multivariate logistic regression through Spss.

Results: The mean and standard deviation of students' grades in this study were 38.47 ± 18.03 in the academic burnout scale, 164.11 ± 46.22 in the academic self-efficacy scale, and 141.50 ± 27.37 in the academic motivation scale. The results of the logistic regression analysis showed that, among the demographic variables and subscales, the most important factors affecting academic burnout are the academic year (CI = 1.47-88-36, OR = 11.40), residence status (OR= 1.17, CI=1.08-1.26), confidence in the ability to manage work, family, university (OR= 0.83, CI=0.70-0.98) and external motivation Is (OR= 1.07, CI=1.02-1.12). (P<0.05)

Conclusion: The variables of self-efficacy and academic motivation are the predictors of academic burnout among dental students, so that students with higher self-efficacy and external motivation are less likely to suffer from academic burnout.

How to Cite This Article: Sharififard F, Haji Mohammad Hoseini M, Farsi M, Mehdipour A, Tahmasebi F, Heidarpour A. Investigating the Relationship between Burnout Education with Self-Efficacy and Academic Motivation of Students. *RME*. 2023;15(2):5-14.

بررسی ارتباط فرسودگی تحصیلی با خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم

فاطمه شریفی فرد^۱، مهسا حاجی محمدحسینی^۲، محسن فارسی^۳، آیدا مهدی پور^۴، فائزه طهماسبی^۵، اعظم حیدرپور^۶

۱. گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
۲. گروه فوریت‌های پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
۳. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
۴. گروه دندانپزشکی اطفال، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران و مرکز تحقیقات سلولی مولکولی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
۵. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
۶. گروه علوم آزمایشگاهی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷

کلیدواژه‌ها:

فرسودگی تحصیلی

خودکارآمدی تحصیلی

انگیزه تحصیلی

دانشجو

* نویسنده مسئول:

مهسا حاجی محمدحسینی، گروه

فوریت‌های پزشکی، دانشکده

پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی

قم، قم، ایران

mahsa.nmsprg@gmail.com

چکیده

مقدمه: آموزش عالی یکی از مهم‌ترین زیرمجموعه‌های نظام آموزشی است. مهم‌ترین هدف آن فراهم‌سازی زمینه برای رشد و تربیت انسان‌های سالم، کارآمد و مسئول برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است. مطالعه حاضر به تعیین ارتباط فرسودگی - تحصیلی با خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم می‌پردازد.

روش‌ها: پژوهش حاضر، به‌صورت توصیفی مقطعی در دانشجویان رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم در سال ۱۳۹۹ انجام شد. نمونه‌های مطالعه با روش سرشماری (۱۳۲ نفر) انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی، فرسودگی تحصیلی، مقیاس انگیزه تحصیلی و پرسشنامه خودکارآمدی بود. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین) و رگرسیون لجستیک تک و چندمتغیره (مدل ENTER) از طریق نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: میانگین و انحراف‌معیار نمرات دانشجویان در مقیاس‌های فرسودگی تحصیلی $38/47 \pm 18/03$ ، خودکارآمدی تحصیلی $164/11 \pm 46/22$ و انگیزه تحصیلی $141/50 \pm 27/37$ بود. نتایج تحلیل رگرسیون لجستیک نشان داد که از میان متغیرهای دموگرافیک و خرده مقیاس‌ها، مهم‌ترین عوامل موثر بر فرسودگی تحصیلی، سال تحصیلی ($OR=1/47-88/36$, $CI=1/47-88/36$)، وضعیت سکونت ($OR=1/17$, $CI=1/08-1/26$)، اطمینان به توانایی مدیریت کار، خانواده، دانشگاه ($OR=0/70-0/98$, $CI=0/70-0/98$) و انگیزه بیرونی ($OR=1/07$, $CI=1/02-1/12$) است ($P<0/05$).

نتیجه‌گیری: متغیر خودکارآمدی و انگیزه تحصیلی از عوامل پیش‌بینی‌کننده فرسودگی تحصیلی در بین دانشجویان دندانپزشکی می‌باشد، به‌طوری‌که دانشجویان دارای خودکارآمدی و انگیزه بیرونی بالاتر، با احتمال کم‌تری دچار فرسودگی تحصیلی می‌شوند.

مقدمه

سندرم فرسودگی به درجه‌ای از خستگی عاطفی، ذهنی و جسمی ناشی از استرس مزمن در محل کار یا محل تحصیل گفته می‌شود. امروزه فرسودگی تحصیلی به‌عنوان یکی از معضلات روان‌شناختی به‌شمار می‌رود که شامل نگرانی‌های محیط آموزشی و دانشگاهی است. فرسودگی تحصیلی با ایجاد احساس بی‌کفایتی و خستگی ذهنی باعث می‌شود دانشجویان با فقدان منابع لازم برای انجام وظایف و تکالیف محوله،

استرس مزمنی تجربه کنند (۱-۳). در حقیقت فرسودگی تحصیلی ناشی از اجبار برای مطالعه، بدبینی نسبت به انجام تکالیف و احساس ناکارآمدی برای فرد محصل می‌باشد (۴،۵). مطالعات شیوع فرسودگی را در بین دانشجویان، که به‌سبب مشغولیت با تکالیف درسی شاغل محسوب می‌شوند در دوره تحصیل ۱۰/۳ تا ۷۶/۸ درصد گزارش نموده‌اند (۱،۲،۶). براساس مطالعه شریفی‌فرد و همکاران ۲۴/۱ درصد از

دانشجویان پرستاری و پیراپزشکی فرسودگی بالا و ۴۶/۶ درصد فرسودگی متوسط داشتند (۴). نتایج مطالعه فلاح چای و همکاران نشان داد که ۸۳/۸ درصد از دانشجویان سطح متوسط و ۱۲/۲ درصد از آنان سطح پایین و صرفاً ۴ درصد تجربه سطح بالایی را از فرسودگی تحصیلی دارند (۵). به نظر می‌رسد عدم علاقه دانشجو به رشته دانشگاهی خود منجر به کمبود انرژی، اشتیاق و توجه در هنگام حضور در کلاس‌های درس می‌شود و یا حتی آن‌ها را از حضور در بعضی از کلاس‌ها منصرف می‌کند. تمام مواردی که ذکر شد مربوط به بعد احساسی فرسودگی تحصیلی است. نتیجه این عوامل در نهایت ضعف و افت تحصیلی دانشجویان می‌باشد که نهایتاً منجر به بدبینی و فرسودگی آن‌ها می‌شود. (۶) با توجه به مطالعات متعدد انجام شده می‌توان گفت رابطه متقابلی بین عملکرد تحصیلی و فرسودگی تحصیلی برقرار است. از یک طرف، عملکرد ضعیف تحصیلی منجر به افت تحصیلی، خستگی عاطفی و در نهایت فرسودگی تحصیلی می‌شود و از طرف دیگر، فرسودگی تحصیلی منجر به افت عملکرد فرد می‌شود (۷). دانشجویان دندان‌پزشکی به دلیل فعالیت و مشغله‌های فکری زیاد تحت عوامل استرس‌زای فیزیکی و ذهنی قرار داشته و برای موفقیت تحت تاثیر فاکتورهای بسیاری می‌باشند (۸). یافته‌های پژوهش فلاح‌چیان و همکاران نشان داد که دانشجویان دندان‌پزشکی فرسودگی تحصیلی بالاتر از میزان میانگین را دارند و با افزایش فرسودگی تحصیلی، پیشرفت تحصیلی آنان نیز کاهش می‌یابد. لذا لازم است این عامل مورد توجه دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور قرار گیرد (۵).

انگیزه تحصیلی مجموعه‌ای از عوامل درونی و بیرونی است که در رسیدن به اهداف تحصیلی به دانشجو کمک می‌کند (۹). در این بین بر اساس مطالعه جوله‌ر و همکاران میزان انگیزه بیرونی دانشجویان دندان‌پزشکی نسبتاً بالا و انگیزه درونی کم‌تر است که باید به دنبال راهکاری برای افزایش انگیزه درونی بود زیرا هرچه انگیزه درونی بالاتر باشد تداوم بیشتری در عملکرد بهینه وجود خواهد داشت، به خصوص در رشته دندان‌پزشکی که تصمیمات صحیح و به موقع و به دور از منافع شخصی در تشخیص و درمان بیماران در اولویت است تا سطح سلامت و بهداشت جامعه ارتقاء یابد (۱۰). نتیجه تحقیقات در زمینه فرسودگی تحصیلی ثابت می‌کند بین انگیزش و فرسودگی همبستگی منفی وجود دارد به هر میزان که انگیزه فرد بالا باشد فرسودگی شغلی و تحصیلی او کم‌تر است (۱۱).

حتی می‌توان گفت انگیزه تحصیلی یکی از مهم‌ترین عواملی می‌باشد که در تعدیل میزان فرسودگی تحصیلی مؤثر است. مطالعات دیگر با بررسی علائم فرسودگی تحصیلی، احساس ناتوانی در فراگیری مطالب و بی‌انگیزگی که در روان‌شناسی تربیتی به عنوان خودکارآمدی تحصیلی شناخته شده است، را به عنوان یکی از فاکتورهای پیش‌بینی‌کننده در امر فرسودگی تحصیلی شناخته‌اند. خودکارآمدی تحصیلی به معنی باور افراد درباره قابلیت‌های خودشان در انجام امور تحصیلی می‌باشد. دانشجویان با خودکارآمدی بالا عملکرد بهتری در امور تحصیلی خود دارند، لذا موفقیت آن‌ها بیشتر و فرسودگی تحصیلی آن‌ها کم‌تر است (۱۲). به طور کلی خودکارآمدی در دانشجویان سبب افزایش همکاری، تلاش و پشتکار، مشارکت داوطلبانه در امور مربوط به یادگیری و یافتن راه حل مناسب در مقابل مشکلات و در نهایت باعث بهبودی عملکرد دانشجو می‌شود. در نهایت، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که دانشجویان در حال تحصیل در دانشگاه با خودکارآمدی، انگیزه و پشتکار به جهت کسب موفقیت‌های بیشتر، دارای فرسودگی تحصیلی کم‌تری می‌باشند. زمانی که دانشجویان دارای انگیزه درونی برای یادگیری باشند، تعهد بیشتری نسبت به یادگیری در خود احساس می‌کنند و میزان فرسودگی و خستگی آن‌ها کاهش می‌یابد (۱۳، ۱۴).

در واقع انگیزه با ایجاد انرژی در یادگیرنده، فعالیت‌های او را هدایت می‌کند. بنابراین، هرچه انگیزه فرد برای آموختن و تحصیل بیشتر باشد، باید فعالیت رنج بیشتری را برای رسیدن به هدف نهایی متحمل شود. دانش‌آموختگان با انگیزه بالا، تکالیف را جدی گرفته و به محتوای تحصیلی خود توجه خاصی دارند و علاوه بر آن سعی می‌کنند اطلاعاتی بیش از آنچه در کلاس می‌آموزند یاد بگیرند. انگیزه با ایجاد علاقه نسبت به انجام یک فعالیت و افزایش حس کارآمدی، افراد را در مقابل فشارهای ناشی از تحصیل محافظت کرده و این افراد موفقیت تحصیلی بیشتری را کسب می‌کنند (۱۵-۱۸). نتایج مطالعه Crossley بر روی دانشجویان دندان‌پزشکی و پزشکی در دانشگاه منچستر نشان داد که انگیزه‌های مالی مانند درآمد بالا و امنیت مالی جز فاکتورهای مهم در انگیزه تحصیلی دانشجویان بوده و عواملی مانند کمک به مردم از اهمیت کم‌تری برخوردار است. با این حال، دانشجویان پزشکی تاکید بیشتری بر روی انگیزه خدمت به جامعه داشتند و برایشان انگیزه مالی کم اهمیت‌تر بود (۱۹).

مطالعات متعددی در زمینه ابعاد مختلف و عوامل مرتبط با انگیزه تحصیلی صورت گرفته است، همچنین فرسودگی به عنوان پدیده ناشی از شغل، به طور مکرر مورد توجه محققان بوده و اغلب مطالعات انجام شده در این زمینه، در بین دانشجویان گروه پزشکی، عمدتاً به بررسی شیوع این پدیده و برخی عوامل فردی مرتبط با آن پرداخته اند. براساس مرور انجام شده در منابع مختلف نیز مطالعاتی که به بررسی ارتباط برخی متغیرهای تحصیلی مانند انگیزه و فرسودگی تحصیلی و همین طور خودکارآمدی پرداخته باشند، به ویژه در ایران بسیار محدود است (۲۰). بنابراین، ضروری است عوامل مرتبط با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی شناسایی شده و راه های مقابله با آن نیز مدنظر قرار گیرد تا اهداف نظام های آموزشی دانشگاهی در بستری مناسب محقق شود (۵). از این رو مطالعه حاضر با هدف تعیین ارتباط فرسودگی تحصیلی با خودکارآمدی تحصیلی و انگیزه تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم انجام گرفت.

روش ها

در این مطالعه توصیفی-تحلیلی که با هدف تعیین ارتباط بین فرسودگی تحصیلی با خودکارآمدی آموزشی و انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ انجام گرفت، ۱۳۲ دانشجوی دندانپزشکی به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند. داشتن رضایت برای شرکت در مطالعه، نداشتن سابقه اختلالات روان پزشکی شناخته شده تحت درمان براساس اظهارات فردی و مدارک موجود و همین طور اشتغال به تحصیل در زمان انجام پژوهش برای ورود به مطالعه ضروری بود. همچنین دانشجویانی که از ادامه همکاری منصرف شدند، از مطالعه خارج و دانشجویان دیگری جایگزین شد. پیش از انجام مطالعه مجوزهای لازم از معاونت پژوهشی و کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی قم اخذ و همچنین از تمامی دانشجویان برای شرکت در مطالعه رضایت شفاهی گرفته شد و به ایشان اطمینان داده شد که داده ها بدون نام و فقط برای استفاده در پژوهش جمع آوری می شوند. در صورتی که دانشجو رضایت به شرکت در مطالعه داشت، پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، فرسودگی تحصیلی، خودکارآمدی و انگیزه تحصیلی توسط دانشجو تکمیل و به پرسشگر تحویل داده می شد. در پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، سن، جنس، سال تحصیلی، وضعیت سکونت، وضعیت تاهل و معدل دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت.

برای بررسی فرسودگی تحصیلی از پرسشنامه تعدیل شده فرسودگی ماسلاچ فرم عمومی استفاده شده که توسط شوفلی و همکارانش (۲۰۰۲) اصلاح شده و فرسودگی تحصیلی را در دانشجویان اندازه گیری می کند (۱). پرسشنامه در کل ۱۵ عبارت دارد و شامل سه خرده مقیاس فرعی است. خستگی عاطفی (پنج عبارت) شک و تردید (چهار عبارت) و خودکارآمدی (شش عبارت) را شامل می شود. همه عبارت ها به صورت لیکرت هفت درجه ای از هرگز (صفر) تا همیشه (شش) نمرگذاری می شوند. نمره های بالا در خستگی عاطفی و شک و بدبینی و نمره های پایین در خودکارآمدی نشان دهنده فرسودگی تحصیلی اند که البته خودکارآمدی به صورت معکوس نمره گذاری می شود. هنجاریابی این مقیاس توسط زینب رستمی در سال ۱۳۹۰ بر روی دانشجویان زن دانشگاه اصفهان انجام شده آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس خستگی عاطفی ۰/۸۹، شک و تردید ۰/۸۴ و خودکارآمدی ۰/۶۷ گزارش شده و این ابزار برای استفاده در مطالعات ایرانی مناسب است. (۲۱) در مطالعه حاضر آلفای کرونباخ پرسشنامه فرسودگی تحصیلی ۰/۸۶ بدست آمد.

برای سنجش خودکارآمدی تحصیلی از مقیاس zajakova و همکاران (۲۰۰۵) که نسخه جدید پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی است، استفاده شد. در این پرسشنامه از مقیاس تحصیلی میل دستون (لنت و همکاران ۱۹۸۶) و فهرست خودکارآمدی کالج (سولنبرگ و همکاران ۱۹۹۳) استفاده شده است (۲۲). در این مقیاس مفهوم باورهای خودکارآمدی تحصیلی از طریق ۲۷ تکلیف مربوط به دانشگاه اندازه گیری می شود در این مقیاس از مشارکت کنندگان خواسته می شود تا میزان اطمینان خود را در انجام موفقیت آمیز هر یک از ۲۷ تکلیف دانشگاهی بر اساس یک مقیاس ۱۰ درجه ای لیکرت از کاملاً نامطمئن (۰) تا کاملاً مطمئن (۱۰) مشخص می نماید. در پژوهش zajakova (۲۰۰۵) نتایج تحلیل عاملی تاییدی، چهار عامل اطمینان به توانایی خود در انجام تکالیف در کلاس درس، اطمینان به توانایی خود در انجام تکالیف بیرون از کلاس، اطمینان به توانایی خود در مدیریت کار، خانواده و دانشگاه را نشان داد (۲۲). در پژوهش شکری و همکاران با عنوان مطالعه روان سنجی پرسشنامه باورهای خودکارآمدی تحصیلی، ضریب همسانی درونی عامل کلی باورهای خودکارآمدی تحصیلی

برابر با ۰/۹۴ به دست آمد (۲۳). در مطالعه حاضر آلفای کرونباخ پرسشنامه خودکارآمدی ۰/۹۴ بدست آمد. برای سنجش انگیزه تحصیلی از پرسشنامه Vallerand استفاده شد. این مقیاس یک پرسشنامه خود اجرا است و دارای ۲۸ عبارت است که انگیزه تحصیلی را در سه بعد انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی انگیزگی می سنجد و فرد پاسخگو نظرات خود را بر روی یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف مشخص می کند. دامنه تغییرات نمرات حاصل از ۲۸ تا ۱۹۶ متغیر است و نمرات بالاتر نشان دهنده انگیزه تحصیلی بالای فرد پاسخگو می باشد و در مطالعه بحرانی با عنوان انگیزه تحصیلی دانش آموزان استان فارس و عوامل همبسته با آن، اعتبار محتوایی آن تأیید شده است و پایایی آن به روش بازآزمایی به فاصله دو هفته ($r=0/77$) و ثبات درونی با محاسبه آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۸ محاسبه گردیده است. (۲۴) در مطالعه حاضر آلفای کرونباخ پرسشنامه انگیزه تحصیلی ۰/۸۷ بدست آمد.

جهت تحلیل داده‌های کمی، از میانگین و انحراف معیار و برای تحلیل داده‌های کیفی از فراوانی و درصد استفاده شد. نرمالیتی داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگرو-اسمیرنو بررسی و Pvalue بزرگتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار بودند. جهت پیش‌بینی متغیر

وابسته از روی متغیرهای مستقل از رگرسیون لجستیک تک و چندمتغیره (مدل ENTER) استفاده شد. جهت انجام رگرسیون لجستیک، متغیر فرسودگی تحصیلی با استفاده از چارک ۷۵ به دو طبقه فرسودگی بالا و فرسودگی پایین طبقه بندی شد. سطح معنی دار، $p < 0/05$ در نظر گرفته شد (۲۵). داده‌ها از طریق نرم افزار آماری SPSS. Ver.18 تجزیه و تحلیل شدند. این مطالعه حاصل طرح پژوهشی مصوب در کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی با کد اخلاق IR.MUQ.REC.1400.010 است.

یافته‌ها

در مطالعه حاضر ۱۳۲ دانشجو با میانگین سنی $21/89 \pm 2/15$ شرکت کردند که ۵۹/۱ درصد از آنان دختر بودند. میانگین معدل دانشجویان شرکت کننده در مطالعه $16/10 \pm 1/24$ و میانگین و انحراف معیار نمرات فرسودگی تحصیلی دانشجویان شرکت کننده در مطالعه $38/47 \pm 18/03$ بود. ۶۶ نفر (۵۰/۸ درصد) فرسودگی تحصیلی بالا و ۶۴ نفر (۴۹/۲ درصد) فرسودگی تحصیلی پایین داشتند. در مطالعه حاضر میانگین و انحراف معیار نمرات دانشجویان شرکت کننده در مقیاس انگیزه تحصیلی $21/40 \pm 145/30$ گزارش شد (جدول ۱).

جدول ۱: بررسی متغیرهای دموگرافیک و میانگین و انحراف معیار انگیزه، خودکارآمدی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان شرکت کننده در مطالعه

انحراف معیار $\pm$ میانگین	فراوانی	درصد	کم ترین مقدار	بیشترین مقدار	متغیر
سن	---	---	۱۸	۲۸	$21/89 \pm 2/15$
معدل	---	-	۱۴	۱۹	$16/10 \pm 1/24$
جنسیت	دختر	۷۸	---	---	---
	پسر	۵۴	---	---	---
	دوم	۴۴	---	---	---
سال تحصیلی	سوم	۳۲	---	---	---
	چهارم	۵۴	---	---	---
	مجرد	۱۱۰	---	---	---
وضعیت تاهل	متاهل	۲۲	---	---	---
	خوابگاهی	۸۸	---	---	---
	منزل شخصی	۱۲	---	---	---
وضعیت سکونت	منزل پدری	۳۲	---	---	---
	شاغل	۲۸	---	---	---
	غیر شاغل	۱۰۴	---	---	---
اشتغال	---	---	---	---	---
	---	---	---	---	---
	---	---	---	---	---
انگیزه تحصیلی	---	---	۵۸	۲۳۷	$141/50 \pm 27/37$
خودکارآمدی تحصیلی	---	---	۸۶	۲۶۳	$164/11 \pm 46/22$
فرسودگی تحصیلی	---	---	۱	۳۸/۴۷	$38/47 \pm 18/03$

جدول ۲: همبستگی متغیرهای دموگرافیک، انگیزه و خودکارآمدی تحصیلی با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان شرکت کننده در مطالعه

متغیر	سن	جنس	معدل	تاهل	سکونت	اشتغال	سال تحصیلی	انگیزه تحصیلی	خودکارآمدی تحصیلی
فرسودگی تحصیلی	-۰/۱۳	-۰/۲۶	-۰/۱۴	-۰/۱۲	-۰/۲۰*	۰/۴	۰/۱۵	-۰/۶۸**	-۰/۵۶**
**معداد در سطح ۰/۰۵ **معداد در سطح ۰/۰۱									

در بررسی همبستگی متغیرهای دموگرافیک، انگیزه و خودکارآمدی تحصیلی با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان مشخص شد وضعیت سکونت ($r = -0.20$, $P = 0.02$)، خودکارآمدی تحصیلی ($r = -0.56$, $P < 0.001$) و انگیزه تحصیلی ($r = -0.68$, $P < 0.001$) با فرسودگی تحصیلی ارتباط معکوس و معناداری دارد (جدول ۲).

همچنین پس از انجام رگرسیون لجستیک تک‌متغیره زمانی که متغیرهایی با Pvalue کمتر از ۰/۲ وارد رگرسیون لجستیک در مدل چندمتغیره به روش ENTER شدند، مهم‌ترین عوامل موثر بر فرسودگی تحصیلی، سال تحصیلی، وضعیت سکونت، اطمینان به توانایی مدیریت کار، خانواده، دانشگاه و انگیزه

بیرونی بودند (جدول ۳). به‌گونه‌ای که تحصیل در سال سوم دندانپزشکی نسبت به سال چهارم به میزان معنی‌داری فرسودگی تحصیلی را افزایش می‌داد ($OR = 1.40$, $CI = 1.66-92/35$)، سکونت در خوابگاه نسبت به سکونت در منزل پدری ($OR = 1.17$, $CI = 1.08-1.26$)، انگیزه بیرونی بالاتر ($OR = 1.12$, $CI = 1.02-1.12$)، اطمینان به توانایی مدیریت کار، خانواده، دانشگاه ۱۷ درصد ($OR = 0.70$, $CI = 0.70-0.98$)، نیز سبب کاهش فرسودگی تحصیلی می‌شود (جدول ۳).

جدول شماره ۳: ارتباط برخی متغیرهای دموگرافیک، انگیزه تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی با فرسودگی تحصیلی بر اساس تحلیل رگرسیون لجستیک (مدل چند متغیره)

متغیر	فاصله اطمینان 95% CI	نسبت شانس OR	P-value
سن	۰/۵۴ - ۱/۸۲	۰/۹۹	۰/۹۸
دوم	۰/۹۰ - ۳۶/۹۵	۵/۷۹	۰/۰۶
سال تحصیلی سوم	۱/۶۶ - ۹۲/۳۵	۱۲/۴۰	۰/۰۱
چهارم	-	۱	-
خوابگاه	۱/۹۲ - ۴۰/۵۵	۸/۸۲	۰/۰۰
سکونت منزل شخصی	۰/۵۱ - ۵۷/۵۳	۵/۴۱	۰/۱۶
منزل پدری	-	-	-
بی انگیزگی	۰/۹۵ - ۱/۲۷	۱/۰۸	۰/۲
انگیزه درونی	۰/۹۷ - ۱/۰۷	۱/۰۲	۰/۳۳
انگیزه بیرونی	۱/۰۲ - ۱/۱۲	۱/۰۷	۰/۰۰
اطمینان به عملکرد در کلاس	۰/۹۶ - ۱/۱۴	۱/۰۵	۰/۲۵
اطمینان به عملکرد خارج از کلاس	۰/۷۷ - ۱/۰۱	۰/۸۸	۰/۰۸
اطمینان به توانایی خود در تعامل با دیگران در دانشگاه	۰/۹۱ - ۱/۱۱	۱/۰۰	۰/۹۰
اطمینان به توانایی خود در مدیریت کار، خانواده در دانشگاه	۰/۷۰ - ۰/۹۸	۰/۸۳	۰/۰۳

بحث و نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر، مشخص شد انگیزه بیرونی نسبت به سایر خرده مقیاس‌های انگیزه تحصیلی، سکونت در خوابگاه نسبت به سکونت در منزل پدری و، تحصیل در سال سوم دندانپزشکی نسبت به سال چهارم از ریسک فاکتورهای

فرسودگی تحصیلی می‌باشد و اطمینان به توانایی مدیریت کار، خانواده، دانشگاه از عوامل محافظت‌کننده در مقابل فرسودگی تحصیلی بیان شدند. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که دانشجویانی که انگیزه بیرونی بیشتری دارند، بیشتر دچار فرسودگی تحصیلی می‌شوند. نتایج

مطالعه مولوی بر روی دانشجویان زبان انگلیسی بیانگر آن بود دانشجویانی که انگیزه تحصیلی سطح بالایی دارند، فعالیت‌های بیشتری را می‌پذیرند، تکالیف درسی بیشتری انجام می‌دهند و در نتیجه موفقیت بیشتری کسب می‌کنند و دانشجویان با انگیزه، نشاط و انرژی بیشتری را برای فراگیری آموزش زبان داشته و از انعطاف‌پذیری بالاتری نیز برخوردارند و عملکرد بهتری در آموزش زبان انگلیسی دارند (۲۶). این غیرهمسویی نتایج از آن‌جا ناشی می‌شود که مولوی در مطالعه خود انگیزه را در مفهوم کلی بررسی نموده و به بررسی خرده مقیاس‌ها و نحوه تاثیر آن در فرسودگی تحصیلی توجهی نداشته است در صورتی که در مطالعه حاضر کلیه خرده‌مقیاس‌های انگیزه تحصیلی و میزان ارتباط آن‌ها با فرسودگی مورد بررسی قرار گرفته است و انگیزه بیرونی به‌عنوان یک عامل موثر شناخته‌شده که با فرسودگی تحصیلی ارتباط مستقیم دارد. نتایج مطالعات شیخ الاسلامی و ابطی نیز نشان داد که هرچه انگیزه بیرونی بیشتر شود خلاقیت کاهش می‌یابد و با تحت‌تاثیر قراردادن عملکرد تحصیلی، فرسودگی تحصیلی را به دنبال دارد (۲۷، ۲۸)، که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد.

انگیزش بیرونی انگیزشی است که بر دسترسی به عوامل بیرونی هم‌چون پاداش و تایید دیگران و یا اجتناب از تنبیه مبتنی می‌باشد در افراد با انگیزش بیرونی، عوامل بیرونی و اطرافیان نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد رفتار و تصمیم‌گیری‌های آنان دارند بنابراین، افراد با جهت‌گیری انگیزش بیرونی به‌جای تمرکز و احساس رضایت از انجام خوب تکالیف، در انتظار نوعی پاداش یا اجتناب از تنبیه اجتماعی هستند و در صورتی که پاداشی دریافت نشود و یا فرد مورد تایید اطرافیان قرار نگیرد سبب کاهش رضایتمندی و افزایش فرسودگی در فرد می‌گردد (۲۴).

براساس نتایج مطالعه حاضر به‌نظر می‌رسد تحصیل در سال سوم دندانپزشکی نسبت به سال چهارم دانشجو را بیشتر در معرض فرسودگی قرار می‌دهد به‌نظر می‌رسد با توجه به شروع واحدهای بالینی و انجام اقدامات درمانی بر روی بیمار، نگرانی در مورد آسیب‌رساندن به بیماران، انجام مهارت‌های ناقص و انتظارات بالای والدین و عدم هماهنگی بین مطالب آموزشی شده تئوری با اقدامات انجام شده بالینی، تضاد با مسئولین بخش‌ها از مهم‌ترین علت استرس بالا و خستگی بیشتر دانشجویان باشد (۲۹-۳۱).

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که بین خرده مقیاس اطمینان به توانایی مدیریت کار، خانواده و دانشگاه با فرسودگی تحصیلی ارتباط معناداری وجود دارد، بدین‌معنی که هرچه خودکارآمدی در زمینه اطمینان به توانایی مدیریت کار، خانواده و دانشگاه کم‌تر باشد فرد بیشتر در معرض فرسودگی تحصیلی قرار می‌گیرد. این یافته با مطالعه فهیمه عبدالله‌آبادی و همکارانش مطابقت دارد. بدین‌صورت که افرادی که توانایی مدیریت کار، خانواده و دانشگاه را دارند کم‌تر دچار فرسودگی تحصیلی می‌شوند. با عنایت به نظریه کمبود منابع و نظریه نقش، زمانی که تناسب بین نقش‌ها و مسئولیت‌های مختلف و منابع فردی از جمله زمان، انرژی و توجه از بین برود فرد در تقسیم منابع محدود بین نقش‌ها از جمله امور دانشجویی ناتوان می‌شود و به‌دلیل ضعف در مرزبندی و هماهنگی بین مطالبات نقش‌های مختلف، تعارضات نقش ایجاد می‌شود که منجر به آسیب‌های روان‌شناختی متعدد از جمله فرسودگی می‌شود (۳۲).

طاهره ملکی و همکاران در سال ۱۳۹۷ با پژوهشی بر روی دانشجویان بهداشت بیان کردند که افزایش فرسودگی، منجر به کاهش احساس خودکارآمدی خواهد شد. بر اساس نتایج پژوهش آنان، افرادی که حس مهارت (خودکارآمدی) را ندارند، ظرفیت سازگاری را از دست می‌دهند و در آینده دچار فرسودگی خواهند شد (۳۳). افراد با خودکارآمدی بالا، به راحتی دست از تلاش نمی‌کشند و در صورت مواجهه‌شدن با مشکلات تحصیلی به‌دنبال راه‌حل‌های مفید و مناسب برای آن‌ها می‌گردند. همچنین، این افراد با برنامه‌ریزی درست، استرس کم‌تری را تجربه کرده و از استرس پایدار به‌عنوان یکی از عوامل اصلی بروز فرسودگی، دوری می‌کنند (۳۴). براساس نظریه بندورا، باورهای خودکارآمدی در عملکرد انسان بر پایه آن‌چه که آن‌ها اعتقاد دارند قرار دارد. در نتیجه چگونگی رفتار انسان به‌وسیله باورهایی که در مورد توانایی‌هایش دارد بهتر پیش‌بینی شود تا به‌وسیله آن‌چه واقعاً قادر به انجام‌دادن آن است (۳۵).

افرادی که خودکارآمدی بالایی دارند در مواجهه با تکالیف مشکل به‌جای اجتناب از مشکل با آن روبه‌رو شده و تعهد بالایی در رسیدن به اهداف خود داشته و شکست را به تلاش کم‌تر و مهارت ناقص خود نسبت می‌دهند. بنابراین، پس از شکست با علاقه‌مندی بیشتر با تکالیف روبه‌رو می‌شوند و با اطمینان کاملی که به راه‌حل‌های خود پیدا می‌کنند کم‌تر دچار استرس و فرسودگی می‌گردند (۳۶).

یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که بین فرسودگی تحصیلی و سکونت در خوابگاه ارتباط معنی‌داری وجود دارد. به‌طوری‌که دانشجویان ساکن در خوابگاه بیشتر دچار فرسودگی بودند. این یافته با مطالعه علی صحرائیان و همکارانش همسو است. این موضوع می‌تواند به‌علت دوری از خانواده و حمایت عاطفی کم‌تر، شرایط سکونت در خوابگاه و مسائلی این‌چنینی باشد (۳۷).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که متغیرهای خودکارآمدی و انگیزه تحصیلی از عوامل پیش‌بینی‌کننده فرسودگی تحصیلی در بین دانشجویان دندانپزشکی می‌باشند، به‌طوری‌که انگیزه بیرونی به‌عنوان عامل خطر و خودکارآمدی عامل محافظت‌کننده در مقابل فرسودگی تحصیلی شناخته شد. بنابراین تقویت متغیر خودکارآمدی بین دانشجویان دندانپزشکی سبب بهبود عملکرد تحصیلی آنان خواهد شد. اما در ارتباط با انگیزه تحصیلی، به‌نظر می‌رسد در زمینه تاثیر

انگیزه بیرونی بر فرسودگی تحصیلی عوامل بیرونی و اطرافیان و عملکرد فرد نقش تعیین‌کننده‌ای در افزایش یا کاهش فرسودگی تحصیلی دارند. بنابراین پیشنهاد می‌گردد در مطالعاتی که به بررسی نقش انگیزه تحصیلی در فرسودگی تحصیلی پرداخته می‌شود علاوه‌بر مقیاس کلی انگیزه تحصیلی، خرده مقیاس‌ها نیز مورد توجه قرار گیرند. از محدودیت‌های پژوهش حاضر استفاده از پرسشنامه به‌صورت خود گزارش‌دهی بود که در چنین مطالعاتی به صداقت پاسخ دهنده اعتماد می‌گردد.

قدردانی

نویسندگان این مقاله مراتب قدردانی خود را از کلیه دانشجویان دندانپزشکی که در انجام این مطالعه همکاری داشتند اعلام می‌دارند.

References

1. Schaufeli WB, Martinez IM, Pinto AM, Salanova M, Bakker AB. Burnout and engagement in university students: A cross-national study. *Journal of cross-cultural psychology* 2002;33(5):464-81. [DOI:10.1177/0022022102033005003]
2. Cazan A-M. Learning motivation, engagement and burnout among university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2015;187:413-7. [DOI:10.1016/j.sbspro.2015.03.077]
3. Arbabisarjou A, Mehdi HS, Sharif MR, Alizadeh KH, Yarmohammadzadeh P, Feyzollahi Z. [The relationship between sleep quality and social intimacy, and academic burn-out in students of medical sciences]. *Global journal of health science* 2016;8(5):231. [persian] [DOI:10.5539/gjhs.v8n5p231]
4. Sharififard F, Norozi K, Hosseini M, Asayesh H, Norozi M, Ashrafrezaei N. [the relationship between academic burnout and academic self-efficacy among nursing and paramedics college students]. *Nursing and Midwifery Journal* 2014;12(8):792-9. [persian]
5. Falahchai M, Taheri M, Neshandar Asli H, Babaee Hemmati Y, Pourseyedian S. [A Survey of the Relationship between Academic Burnout and Academic Achievement of Dental Students of Guilan University of Medical Sciences]. *Research in Medical Education* 2020;12(4):70-9. [persian] [DOI:10.52547/rme.12.4.70]
6. Ghadampour E, Farhadi A, Naghibeiranvand F. [The relationship among academic burnout, academic engagement and performance of students of Lorestan University of Medical Sciences]. *Research in Medical Education* 2016;8(2):60-8. [persian] [DOI:10.18869/acadpub.rme.8.2.60]
7. Sarcheshmeh SG, Asgari F, Chehrzad MM, Leili EK. Investigating the relationship between academic burnout and educational factors among students of Guilan University of Medical Sciences. *AIMS Medical Science* 2019;6(3):230-8. [DOI:10.3934/medsci.2019.3.230]
8. Keshani F, Torabinia N, Ghazavi Z, Shamir H, Nazemroaya M. [Relationship between extracurricular activities and quality of life with academic achievement in dental students of Isfahan University of medical sciences]. *Development Strategies in Medical Education*. 2021;8(1):43-54. [persian]

9. Green J, Liem GAD, Martin AJ, Colmar S, Marsh HW, McInerney D. Academic motivation, self-concept, engagement, and performance in high school: Key processes from a longitudinal perspective. *Journal of adolescence* 2012;35(5):1111-22. [DOI:10.1016/j.adolescence.2012.02.016]
10. Jolehar M, Farhadi S, Rahimi kian A. [First to third year student's motivation in dental school, Islamic Azad University of Tehran and its relationship with the relevant factors]. *journal of research in dental sciences* 2018;15(1):49-55. [persian] [DOI:10.29252/jrds.15.1.49]
11. Zaregar M, Ebrahimipour H, Shaabani Y, Hooshmand E. [The relationship between motivation and academic burnout among students of health school, Mashhad University of Medical Sciences]. *Development Strategies in Medical Education* 2017;4(1):40-50. [persian]
12. Fernández-Arata M, Dominguez-Lara SA, Merino-Soto C. Ítem único de Burnout Académico y su relación con autoeficacia académica en estudiantes universitarios. *Enfermería Clínica* 2017;27(1):60-1. [DOI:10.1016/j.enfcle.2016.07.001]
13. Altunsoy S, Çimen O, Ekici G, Atik AD, Gökmen A. An assessment of the factors that influence biology teacher candidates' levels of academic self-efficacy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2010;2(2):2377-82. [DOI:10.1016/j.sbspro.2010.03.340]
14. Rigg J, Day J, Adler H. Emotional exhaustion in graduate students: The role of engagement, self-efficacy and social support. *Journal of Educational and Developmental Psychology*. 2013;3(2):138. [DOI:10.5539/jedp.v3n2p138]
15. de Oliva Costa EF, Santos SA, de Abreu Santos ATR, de Melo EV, de Andrade TM. Burnout Syndrome and associated factors among medical students: a cross-sectional study. *Clinics* 2012;67(6):573-9. [DOI:10.6061/clinics/2012(06)05]
16. Galán F, Sanmartín A, Polo J, Giner L. Burnout risk in medical students in Spain using the Maslach Burnout Inventory-Student Survey. *International archives of occupational and environmental health* 2011;84:453-9. [DOI:10.1007/s00420-011-0623-x]
17. Zhang X, Klassen RM, Wang Y. Academic burnout and motivation of Chinese secondary students. *International Journal of Social Science and Humanity* 2013;3(2):134. [DOI:10.7763/IJSSH.2013.V3.212]
18. Ahmadzade A. [Relationship between self-efficacy and achievement motivation and academic achievement of boys and girls gifted second grade school education in Mashhad academic [dissertation]. Iran: Allameh Tabatabai University; 2012. [persian]
19. Crossley ML, Mubarik A. A comparative investigation of dental and medical student's motivation towards career choice. *British dental journal* 2002;193(8):471-3. [DOI:10.1038/sj.bdj.4801599]
20. Taheri-Kharameh Z, Sharififard F, Asayesh H, Sepahvandi M, Hoseini MH. Relationship between Academic Self-efficacy and Motivation among Medical Science Students. *Journal of Clinical & Diagnostic Research* 2018;12(7) :JC07-JC10. [DOI:10.7860/JCDR/2018/29482.11770]
21. Rostami Z, Abedi MR, Schuffli VB. [Standardization of Maslach burnout inventory among female students at University of Isfahan]. *New Educational Approaches* 2011;6(1):21-38. [persian]
22. Zajacova A, Lynch SM, Espenshade TJ. Self-efficacy, stress, and academic success in college. *Research in higher education*. 2005;46(6):677-706. [DOI:10.1007/s11162-004-4139-z]

23. Shokri O, Toulabi S, Ghanaei Z, Taghvaeenia A, Kakabrayy K, Foladvand K. [Psychometric study of academic self-efficacy questionnaire]. J Teach Learn Stud 2011;3(2):45-61. [persian] [[DOI:10.5861/ijrsl.2014.681](https://doi.org/10.5861/ijrsl.2014.681)]
24. Bahrani M. A Study of Secondary students' academic motivation and the predictive factors. Journal Of Social Sciences And Humanities Of Shiraz University 2005; 22 :4 (45):104-115. [persian]
25. Alavi SA, Abbasnia S. Motivation and motivation-related factors and their relationship with burnout and engagement: A study of Iranian EFL learners. International journal of research studies in language learning 2014;3(5):107-20. [[DOI:10.5861/ijrsl.2014.681](https://doi.org/10.5861/ijrsl.2014.681)]
26. Moulavi P, Rostami K, Mohammadnia H, Rasoulzadeh B, Fadaei NA. [Evaluation of the factors responsible for the reduction of educational motive of students in Ardebil university of medical sciences]. Pakistan Journal of Social Sciences 2007;4(1):98-101. [persian]
27. Abtahi. The relationship between Creativity and Social Adaptively with the Academic Performance of the High School Students in Zanjan City. Educational Administration Research. 2012;3(10):15-28. [persian]
28. Sheikholeslami R, Razavieh A. [Predicting Creativity of Students of Shiraz University With Regard to Extrinsic Motivation, Intrinsic Motivation and Sex Variables]. Eslam va Pajoheshhay Tarbiati 2005;45(22):94-103. [persian]
29. Taghavi Larijani T, Ramezani F, Khatoni A, Monjamed Z. [Comparison of the sources of stress among the senior Nursing and Midwifery Students of Tehran Medical Sciences Universities]. Hayat 2007;13(2):61-70. [persian]
30. Karimi F, Ahmadi M, Baghiri S, Garkaz O. [The Relationship between Self-Esteem and Academic Stress of Students of Shahroud University of Medical Sciences in the Academic Year 2020-2021]. MCS 2022; 8 (4) :391-398. [persian] [[DOI:10.52547/mcs.8.4.391](https://doi.org/10.52547/mcs.8.4.391)]
31. Barkhordari-Sharifabad M, Abdollahi Z, Nasiriani K. [The Relationship between Bullying in the Clinical Setting and Self-Esteem and Coping Strategies Used by Nursing Students]. Research in Medical Education 2021;13(4):45-54. [persian] [[DOI:10.52547/rme.13.4.45](https://doi.org/10.52547/rme.13.4.45)]
32. Abdollah Abadi F, Ghaffari M, Naderi H. [Role related social support, work-family-school role conflicts, and academic burnout in women]. Counseling Culture and Psychotherapy 2019; 10 (40): 155-82. [persian]
33. Maleki T, Heidari N, Ali Beigi AH. [Investigating the Relationships between Quality of Learning Experience's Components and Self-efficacy on Academic Burnout among Agricultural Students (Case Study: Agriculture and Natural Resources Campus at Razi University)]. Agricultural Extension and Education Research 2019; 11 (4): 1-8. [persian]
34. Almeida LS, Prieto MD, Ferreira AI, Bermejo MR, Ferrando M, Ferrándiz C. Intelligence assessment: Gardner multiple intelligence theory as an alternative. Learning and Individual Differences 2010; 20 (3): 225-30. [[DOI:10.1016/j.lindif.2009.12.010](https://doi.org/10.1016/j.lindif.2009.12.010)]
35. Bandura A, McClelland D. Social learning theory. First published. New York. Grneral Learning Press; 1977.
36. Pajares F. Self-efficacy beliefs, motivation, and achievement in writing: A review of the literature. Reading & Writing Quarterly. 2003;19(2):139-58. [[DOI:10.1080/10573560308222](https://doi.org/10.1080/10573560308222)]
37. Sahraeian A, Edrisi F. [Evaluating the Relationship between Burnout and Aggression in Medical Interns of Shiraz University of Medical Sciences]. Sadra Medical Journal 2020; 8 (4): 419-28. [persian]